

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Голова приймальної комісії

Ректор Вищого державного навчального
закладу України “Буковинський
державний медичний університет”

проф.

Т.М. Бойчук

31 березня 2017 р.

ПРОГРАМА З АНАТОМІЇ ЛЮДИНИ

**для вступників до Вищого державного навчального закладу України
“Буковинський державний медичний університет”
на основі здобутого раніше ОКР “Молодший спеціаліст” у 2017 році**

Вступ. Клітина. Тканини. Органи. Системи органів.

1. Місце людини в природі. Анатомія людини як наука, що вивчає будову та розвиток організму людини, його органів та систем.
2. Завдання та значення предмета “Анатомія людини” в системі медичної освіти та у системі підготовки медичної сестри. Зв’язок анатомії з іншими предметами. Значення новітніх наукових досягнень для розвитку анатомії людини.
3. Методи дослідження організму людини. Поняття про Міжнародну анатомічну номенклатуру, її значення для вивчення анатомії, клінічних дисциплін. Основні анатомічні терміни, які розкривають топографію анатомічних об’єктів та їх основні характеристики.
4. Анатомічні площини (сагітальна, фронтальна, горизонтальна), їх характеристика, використання для визначення розташування та положення органів, напрямів рухів у суглобах. Частина тіла людини, ділянки голови, тулуба, кінцівок.

5. Вчення про клітини і тканини. Клітина – визначення, будова. Хімічний склад клітин. Міжклітинна речовина. Класифікація тканин. Епітеліальна та сполучна тканини: розташування в організмі, класифікація, будова, функції. М'язова тканина: властивості, функції, види, місце розташування, будова, функціональні особливості. Нервова тканина: розташування, будова (нейрони, макро- і мікроглія, основна речовина). Будова нейрона, види нейронів. Нервове волокно: визначення, види, будова, закінчення нервових волокон (рецептори, ефектори, синапси).

6. Орган: визначення, принцип будови. Системи органів: визначення, системи органів організму людини, їх значення. Зв'язок організму з довкіллям. Вплив біологічних та соціальних факторів на діяльність організму.

1. Опорно-руховий апарат

1.1. Значення процесу руху для життєдіяльності організму людини та структури, які його здійснюють. Види рухів, їх значення.

1.2. Загальні відомості про скелет та його функції.

1.3. Кістка як орган. Загальна характеристика кісток та їхнє біологічне значення. Хімічний склад, фізичні властивості. Принцип будови кістки. Класифікація кісток.

1.4. Вчення про з'єднання кісток. Види з'єднань. Будова суглоба, допоміжний апарат суглоба. Класифікація суглобів. Види рухів у суглобах.

1.5. Анатомія кісток тулуба. Хребтовий стовп, його відділи. Особливості будови хребців, їхнє з'єднання. Хребтовий стовп у цілому, фізіологічні вигини, їх формування та значення.

1.6. Скелет грудної клітки. Особливості анатомічної будови ребер і груднини. З'єднання кісток грудної клітки. Грудна клітка в цілому.

1.7. Верхня кінцівка, її відділи. Пояс верхньої кінцівки, кістки, що його утворюють, їх будова. З'єднання кісток поясу верхньої кінцівки.

1.8. Анатомія кісток вільної верхньої кінцівки. З'єднання кісток вільної частини верхньої кінцівки, їх характеристика.

1.9. Нижня кінцівка, її відділи. Анатомічна будова кісток нижньої кінцівки. Структура та з'єднання кісток тазового поясу. Таз у цілому. Статеві відмінності таза. Основні виміри жіночого таза.

1.10. Анатомія кісток вільної нижньої кінцівки, їх з'єднання. Стопа в цілому, склепіння стопи.

1.11. Череп, його відділи. Особливості анатомічної будови кісток черепа: мозковий та лицевий відділи. З'єднання кісток черепа, їх види, характеристика. Вікові та статеві особливості черепа.

1.12. М'язова система. Загальна характеристика м'язової системи людини, її значення. Скелетні м'язи, розміщення, форма, основні фізіологічні властивості. Будова м'яза як органа. Допоміжний апарат м'язів. Загальні поняття про біомеханіку м'язів.

1.13. Анатомія м'язів і фасцій голови. Особливості мимічних м'язів. Жувальні м'язи.

1.14. М'язи шиї: класифікація. Фасції шиї. Топографо-анатомічні утвори голови і шиї.

1.15. М'язи і фасції спини, розташування, їх функції.

1.16. М'язи грудної клітки, їх характеристика, функції.

1.17. Діафрагма: визначення, частини, отвори, трикутники.

1.18. М'язи живота, їх функції. Топографоанатомічні утвори.

1.19. Анатомія м'язів та фасцій верхньої кінцівки, класифікація. Пахвова ямка. Ліктьова ямка.

1.20. Анатомія м'язів та фасцій нижньої кінцівки. Анатомія м'язів таза, класифікація, функції.

1.21. М'язи вільної нижньої кінцівки, класифікація, характеристика. Топографічні утвори нижньої кінцівки.

2. Внутрішні органи

2.1. Класифікація внутрішніх органів: трубчасті, паренхіматозні. Загальний план будови стінки трубчастих органів. Загальні закономірності будови

паренхіматозних органів. Залози: їх класифікація, загальні принципи будови, функції.

2.2. Загальний огляд травної системи. Анатомічна будова відділів травного каналу. Будова та функціональне значення ротової порожнини. Слинні залози, зуби, язик.

2.3. Анатомія глотки, її розміщення, частини, будова стінки. Стравохід, його розміщення, частини, будова стінки, звуження, функції.

2.4. Анатомія шлунка, топографія, форма, частини. Функції шлунка. Шлункові залози.

2.5. Анатомія великих травних залоз. Печінка, топографія, будова, функції. Жовчний міхур. Шляхи виведення жовчі.

2.6. Підшлункова залоза: топографія, будова, функції.

2.7. Тонка кишка, розміщення, відділи, особливості будови стінки, функції.

2.8. Товста кишка, розміщення, відділи, особливості будови. Значення нормальної мікрофлори товстої кишки.

2.9. Очеревина. Очеревинна порожнина. Розміщення і варіанти відношення органів черевної порожнини до очеревини. Похідні очеревини. Брижі. Малий і великий чепець.

2.10. Будова і функціональна анатомія органів дихальної системи. Значення дихання для організму.

2.11. Повітряносні шляхи, топографія, будова, функції, значення дихання через ніс. Приноскові пазухи.

2.12. Нижні дихальні шляхи. Будова гортані, трахеї та бронхів. Голосоутворення. Вікові особливості дихальних шляхів.

2.13. Легені, топографія, будова. Структурно-функціональна одиниця (ацинус). Поверхні, частки і сегменти легень. Визначення меж легень та плеври на скелеті та на людині.

2.14. Плевра, будова, листки, плевральна порожнина, плевральні закутки (синуси), тиск у плевральній порожнині. Середостіння, відділи, органи.

- 2.15. Значення видільних процесів для організму. Видільна функція легень, травної системи, потових та сальних залоз, сечової системи.
- 2.16. Анатомія сечовидільної системи. Нирки: розташування, зовнішня будова. Внутрішня будова нирки. Структурно- функціональна одиниця нирки. Особливості кровоносної системи нирки (“чудесна сітка” нирки).
- 2.17. Сечовивідні шляхи. Сечовід: розташування, частини, функція. Сечовий міхур: форма, топографія, будова, функція. Сечівник: будова, статеві відмінності.
- 2.18. Репродуктивна система. Статеві органи. Анатомія чоловічої статевої системи: класифікація органів, особливості топографії, функції, вікові особливості.
- 2.19. Анатомія жіночої статевої системи: зовнішні і внутрішні органи, функція, вікові особливості. Промежина.
- 2.20. Залози внутрішньої секреції, класифікація. Особливості анатомічної будови та розташування.
- 2.21. Щитоподібна залоза. Прищитоподібні залози. Розташування, будова, гормони.
- 2.22. Гіпофіз: частки, будова, гормони. Шишкоподібна залоза, будова, її розміщення, функція.
- 2.23. Надниркові залози, розташування, будова, функція.
- 2.24. Ендокринна частина підшлункової залози, особливості будови.

3. Серцево-судинна, лімфатична та імунна системи.

- 3.1. Процес кровообігу, структури , що його здійснюють. Значення процесу кровообігу для організму. Види судин, особливості будови стінок.
- 3.2. Серце: розташування, зовнішня, внутрішня будова, клапанний апарат. Осердя, осердна порожнина. Особливості кровопостачання та іннервації серця.
- 3.3. Велике і мале коло кровообігу. Аорта, її відділи. Артерії висхідної частини та дуги аорти.

- 3.4. Артерії головного мозку. Артеріальне коло мозку.
- 3.5. Артерії верхньої кінцівки, їх гілки та ділянки кровопостачання. Місця притискання артерій для тимчасової зупинки кровотечі.
- 3.6. Грудна та черевна частини аорти, їх гілки та ділянки кровопостачання.
- 3.7. Артерії нижньої кінцівки, їх гілки та ділянки кровопостачання.
- 3.8. Вени великого кола кровообігу. Особливості кровотоку у венах. Система верхньої порожнистої вени, основні притоки та ділянки збору крові.
- 3.9. Нижня порожниста вена, основні притоки та ділянки збору крові.
- 3.10. Ворітна вена печінки, її значення, Значення анастомозів між венами.
- 3.11. Судини малого кола кровообігу.
- 3.12. Кровообіг плода. Визначення пульсу та артеріального тиску.
- 3.13. Анатомія лімфатичних судин. Лімфа та її склад.
- 3.14. Первинні та вторинні лімфатичні органи: червоний кістковий мозок, загруднинна залоза, селезінка, лімфоєпітеліальне кільце глотки.
- 3.15. Лімфатичні стовбури та протоки. Основні групи лімфатичних вузлів тіла людини, їх значення.
- 3.16. Імунна система організму. Імунітет та його морфологічне значення.

4. Нервова система та органи чуття.

- 4.1. Провідна роль нервової системи в координації функцій організму та його взаємозв'язку з навколишнім середовищем. Класифікація нервової системи. Рефлекторна теорія діяльності нервової системи.
- 4.2. Спинний мозок, його розташування, зовнішня будова. Оболони, простори. Спинномозкова рідина.
- 4.3. Внутрішня будова спинного мозку. Біла і сіра речовина. Визначення понять: сегмент, корінці, вузли. Функції спинного мозку. Утворення спинномозкових нервів та сплетень.
- 4.4. Головний мозок: загальні відомості, відділи, порожнини, ембріональний розвиток. Питання гематоенцефалічного бар'єру.
- 4.5. Довгастий мозок, його будова. Біологічне значення довгастого мозку.

- 4.6. Задній мозок, його будова, функції. Четвертий шлуночок.
- 4.7. Середній мозок, його будова, порожнина, функції.
- 4.8. Проміжний мозок, його будова, функції. Третій шлуночок.
- 4.9. Кінцевий мозок, його будова, порожнина. Мозолисте тіло. Біла та сіра речовина.
- 4.10. Кора великого мозку. Проекційні зони кори. Кіркові кінці аналізаторів. Рухова асиметрія великого мозку.
- 4.11. Основні ядра та структури кінцевого мозку, їхні функції.
- 4.12. Обідкова (лімбічна) частка, її функції.
- 4.13. Черепні нерви, класифікація за функцією. Загальна характеристика, функціональні види (рухові, чутливі, змішані). Топографія ядер. Місце виходу з черепа. Основні гілки та ділянки іннервації.
- 4.14. Спинномозкові сплетення. Шийне сплетення, основні гілки та ділянки іннервації.
- 4.15. Грудні спинномозкові нерви.
- 4.16. Плечове сплетення, основні гілки та ділянки іннервації.
- 4.17. Попереково-крижове сплетення: основні гілки та ділянки іннервації.
- 4.18. Автономна частина периферійної нервової системи. Загальний план будови, функціональне значення. Особливості автономної рефлекторної дуги.
- 4.19. Симпатична частина автономного відділу периферійної нервової системи: центри, вузли, гілки, медіатори. Особливості впливу на функції організму.
- 4.20. Парасимпатична частина автономного відділу периферійної нервової системи: центри, вузли, гілки, медіатори. Особливості впливу на функції організму.
- 4.21. Провідні шляхи головного та спинного мозку, їх класифікація. Функціональне значення окремих зон кори (рухові, сенсорні, асоціативні).
- 4.22. Органи чуття. Загальний огляд органів чуття та їх класифікація. Загальний покрив. Шкіра та її похідні (волосся, нігті, залози, їх розміщення, будова, значення).

- 4.23. Орган нюху, відділи, розміщення, значення. Перша пара черепних нервів. Орган смаку. Види смакових сосочків язика, їх розміщення.
- 4.24. Орган зору. Очне яблуко: будова. Допоміжний апарат органа зору. Друга пара черепних нервів.
- 4.25. Вухо, частини. Зовнішнє і середнє вухо: частини, їх будова. Внутрішнє вухо: частини, будова. Восьма пара черепних нервів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Неттер Ф. Атлас анатомії людини. - Львів: Видавничий дім Наутілус, 2004. - 592с.
2. Сакевич В.І., Мастеров Ю.І., Сакевти Р.П. Посібник для практичних занять з анатомії та фізіології з основами патології. — К.: Здоров'я, 2003. — 514 с.
3. Сидоренко П.І. та ін. Анатомія та фізіологія людини: підручник. — 3-тє вид., випр. - К.: Медицина, 2011. —248 с.
4. Тоні Сміт. Людина. Навчальний атлас з анатомії та фізіології. — Львів, 2000. — 240 с.
5. Федонюк Я.І. Анатомія та фізіологія з патологією. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2001. — 676 с.
6. Шапаренко П.П., Смольський Л.П. Анатомія людини. В 2 т. — К.: Здоров'я, 2003. — 744 с.

Додаткова

1. Черкасов В.Г., Бобрик І.І., Гумінський Ю.Й., Ковальчук О.І. Міжнародна анатомічна термінологія (латинські, українські, російські та англійські еквіваленти) Вінниця: Нова Книга, 2010. – 392 с. (навчальний посібник)
2. Анатомія людини : підручник : у 3-х т. Т.2-й підручник / А.С. Головацький, В.Г.Черкасов, М.Р. Сапін та [ін.] – Вид. 3-тє, доопрацьоване – Вінниця : Нова книга, 2015. –456 с. : іл.
3. Анатомія людини / [Ковешніков В.Г., Бобрик І.І., Головацький А.С. та ін.]; за ред. В.Г. Ковешнікова – Луганськ: Віртуальна реальність, 2008. – Т.3.– 400.

4. Sobotta. Атлас анатомії людини. У двох томах. Переробка та редакція українського видання: В. Г. Черкасов., пер. О. І. Ковальчука. - Київ : Український медичний вісник, 2009.

Програму з анатомії людини розроблено на основі чинної програми для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів I—III рівнів акредитації за спеціальністю 5.12010101 “Лікувальна справа” Київ, 2011. Електронні версії розміщено на офіційному веб-сайті Міністерства освіти і науки України www.mon.gov.ua